

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Гресь Юлія Олегівна РЕФЛЕКСИВНЕ МИСЛЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО	504
Загородній Ігор Вікторович ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПЕРЕВІРКИ НА ПОЛІГРАФІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КАДРОВОГО ДОБОРУ НА СЛУЖБУ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ	506
Колодіна Анна Сергіївна ЩОДО ПИТАННЯ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	508
Хижняк Євген Сергійович, Холод Олег Володимирович ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ	511
Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	512
Шишацька Юлія Олегівна ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	515
Чернов Олександр Віталійович МОДУС ОПЕРАНДІ ЯК ВИЗНАЧНА КРИМІНАЛІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	519
Єленич Світлана Ігравівна ОДЕСЬКА КРИМІНАЛІСТИЧНА ШКОЛА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ОБ'ЄДНАННЯ ВЧЕНИХ.	521
Стаурська Олександра Миколаївна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ КІБЕРПРОСТОРУ	524
Абу Еласал Анна Олександрівна ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ОСІБ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЛЕГАЛІЗАЦІЮ ДОХОДІВ ВІД КОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	526
Алексєєва Ліна Леонідівна ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ	528
Бершавська Анастасія Сергіївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЗНАЧУЩОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОСОБНИЦТВОМ АГРЕСОРУ	530
Горобець Євген Вікторович ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.	531
Єлхін Олексій Володимирович ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ФОРМА ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ, СФОРМОВАНИХ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	533
Кривда Людмила Русланівна ДОПОМОГА СУДОВО-МЕДИЧНОГО ЕКСПЕРТА (СПЕЦІАЛІСТА) В ОГЛЯДІ ТРУПА НА МІСЦІ ПОДІЇ	535
Кухарук Ігор Миколайович ІНСТИТУТ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	537
Кучеров Дмитро Сергійович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДІО- ТА ВІДЕОКОНТРОЛЮ ОСОБИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	539
Луцюк Роман Петрович СТРУКТУРА ТА ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.	541
Макогін Ірина Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ	543
Мурашко Анастасія Сергіївна МОДЕЛІ ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТА-ПРОФАЙЛЕРА В МЕЖАХ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	545
Наумович Ігор Сергійович ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НЕБЕЗПЕЧНИХ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	546
Паламарчук Олексій Олександрович ЩОДО ПИТАННЯ НАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ У СКЛАДІ ЗЛОЧИННОГО УГРУПУВАННЯ	548
Пишненко Ірина Юрївна КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	551

3. Топорецька З. М. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики за-
йняття гральним бізнесом. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. № 16. С. 1–6.

Ключові слова: корупція, відмивання злочинних коштів, особа злочинця, корупційна діяльність, класифі-
кація особистості.

Keywords: corruption, laundering of criminal funds, criminal's identity, corrupt activity, categorization of the person.

Алексєєва Ліна Леонідівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Існування ефективної держави передбачає своєчасну та якісну реалізацію її функцій, зо-
крема й тих, які покладені на органи державної влади, які утворюють систему кримінальної
юстиції, а саме своєчасне виявлення, попередження та розслідування кримінальних правопо-
рушень. У той же час, необхідно звернути увагу на формування та усталену практику функці-
онування проведення розслідувань щодо кримінально-релевантних подій та інших резонан-
сних фактів суб'єктами, які не входять до системи органів кримінальної юстиції, а вказана ді-
яльність не є їх функціональним обов'язком, зокрема журналісти. Внаслідок цього у сучасній
практиці сформований самостійний жанр – журналістські розслідування. Як відзначається у
наукових джерелах, журналістське розслідування визначається як стаття або серія статей, що
базується на оригінальній роботі журналіста, а не тільки на витоку або злив інформації з офі-
ційних або неофіційних джерел. Розслідування описує увесь спектр системної проблеми, а не
окремі інцидент, що стосується однієї людини, розкриває складні соціальні теми, корупцію,
порушення закону і зловживання владою та інформацією, раніше з різних причин невідому
суспільству або таку, що приховують. Загалом, на нашу думку, таке визначення може бути
підтримане із окремими уточненнями щодо форми представлення результатів таких розслі-
дувань, оскільки це може бути не лише письмовий формат у вигляді статті чи їх серій, а й
телевізійний сюжет, документальний фільм, систематизований блог тощо. Такий підхід свід-
чить, що форма представлення проведеного розслідування обирається журналістом із ураху-
ванням сфери його діяльності, охоплення аудиторії, яка відслідковує роботу такої особи чи
групи осіб, а також фоку цільової аудиторії відповідного медіа чи індивідуально працюючого
журналіста.

Як зазначалось вище, журналістські розслідування можуть присвячуватися широкому
спектру тем, які мають суспільне значення та суспільний резонанс. Водночас, у межах нашого
дослідження особливий інтерес становлять журналістські розслідування щодо криміналь-
но-релевантних подій та можливості використання їх результатів у процесі кримінального
переслідування. Проведений нами аналіз доволі широкого спектру журналістських розслі-
дувань свідчить, що у вказаній сфері їх основною тематичною спрямованістю є: *по-перше*, ко-
рупційні діяння та інші факти протиправної поведінки, зокрема й зловживання владою чи
впливом з боку осіб, які представляють органи державної влади та місцевого самоврядуван-
ня; *по-друге*, виявлення систематичний протиправних практик, які мають інституційний ха-
рактер в окремих органах державної влади та місцевого самоврядування; *по-третє*, резонан-
сні кримінальні правопорушення загальнокримінальної спрямованості, які мають серійний
характер та викликають значний суспільний резонанс.

Крім того, на нашу думку, слушно виокремити взаємозв'язки між журналістськими роз-
слідуваннями та кримінальним переслідуванням конкретного суб'єкта чи групи осіб, які

вчинили кримінальне правопорушення за хронологічним критерієм: а) журналістське розслідування розпочинається, проводить і завершується до початку кримінального провадження за фактами, яких воно стосувалось; б) кримінальне провадження розпочинається відокремлено без будь-якого взаємозв'язку із журналістським розслідуванням, яке уже триває; в) журналістське розслідування розпочато після початку кримінального провадження у зв'язку наявністю об'єктивних чи суб'єктивних сумнівів у належності проведення досудового розслідування щодо окремих подій, фактів та осіб, зокрема у випадках високого рівня суспільного резонансу; г) журналістське розслідування розпочато після завершення кримінального провадження, що зумовлено відповідними оцінками журналістів щодо неефективності проведеного розслідування, не притягнення окремих осіб до кримінальної відповідальності, незаконного притягнення до кримінальної відповідальності окремих осіб, застосування кримінального переслідування та кримінального покарання як форми здійснення тиску на особу у зв'язку з її політичною чи громадянською позицією.

Продовжуючи слушно звернути увагу на основні форми використання матеріалів журналістських розслідувань для здійснення кримінального переслідування:

по-перше, початок кримінального провадження за матеріалами журналістських розслідувань та будь-якої інформацією опублікованою у медіа, якщо вона містить ознаки кримінального правопорушення. Необхідно також звернути увагу, що особливість початку таких кримінальних проваджень залежить від таких чинників: а) кримінальне провадження розпочинається після повного завершення журналістського розслідування і публічного оприлюднення його результатів; б) кримінальне провадження розпочато за результатами окремих оприлюднених фактів та інформації, отриманої під час проведення журналістського розслідування;

по-друге, використання матеріалів журналістського розслідування для висунення основних версій. Водночас, зважаючи на те, що вказані матеріали зібрані у спосіб, який не визначений оперативно-розшуковим чи кримінальним процесуальним законодавством, останні можуть використовуватись лише як відповідний інформаційно-аналітичний масив інформації. Крім того, під час використання таких даних варто враховувати суб'єктивні чинники, сприйняття журналістом окремих подій та фактів, а також високу вірогідність розставлення у публікації акцентів та елементів, котрі привернуть увагу споживача інформації, а не відображають логічні та послідовні операції щодо доказування сутності окремих елементів події;

по-третє, визначення стратегії та послідовності дослідження кримінально-релевантної події, зокрема: вчинення дій з її дослідження, які повторюють відповідний алгоритм дій журналіста; вибір іншого алгоритму дослідження із урахуванням можливості найефективнішого використання інструментів кримінального процесуального пізнання;

по-четверте, формування доказів на основі матеріалів журналістських розслідувань за таким алгоритмом: систематизація та оцінка інформаційних джерел використаних журналістом – визначення можливості їх дослідження та перевірки за допомогою кримінальних процесуальних засобів – вибір конкретних інструментів для дослідження кожного джерела – проведення пізнання таких джерел – фіксація результатів такого пізнання – формування доказу у кримінальному провадженні.

Підсумовуючи, необхідно звернути увагу, що, наразі, наявність таких паралельних форм діяльності щодо пізнання окремих подій та фактів потребує системного дослідження можливостей використання матеріалів журналістських розслідувань під час здійснення кримінального переслідування.

Список використаних джерел

1. Посібник із журналістських розслідувань. Теорія та практика. Київ, 2013. 190 с.

Ключові слова: журналістське розслідування; кримінальне провадження; кримінально-релевантна подія
Keywords: journalistic investigation; criminal proceedings; criminally relevant event